

องค์ความรู้ ภาษาวัฒนธรรม โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา

ดาวเหนือ

ดาวเหนือหรือ โพลาริส (Polaris) เป็นดาวฤกษ์ฤกษ์ดวงหนึ่งสว่างที่สุดในกลุ่มดาวหมีเล็กและอยู่ใกล้ที่สุดกับขั้วท้องฟ้าเหนือ หลายคนใช้ตำแหน่งดาวเหนือเพื่อกำหนดหาทิศทางที่ต้องการแต่ดาวเหนือที่ผู้เขียนจะนำเสนอนี้เป็นพรรณไม้ชนิดหนึ่งซึ่งคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืชสำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้อธิบายลักษณะสำคัญไว้ดังนี้

“ดาวเหนือ” มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Xyrislobbii* Rendle อยู่ในวงศ์ Xyridaceae จัดเป็นไม้ล้มลุกหลายปีเหง้ามีลักษณะเป็นไหลใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียวซ้อนทับกัน ๖-๑๐ ใบต่อต้น แผ่นใบเรียบ ตรงรูปใบดาบ หรือรูปแถบถึงกึ่งรูปเกือบปลายเบียวและชูถึงแหลม โคนสีออกแดง ขอบเรียบ ไม้หนาซ้อดอกแบบช่อเชิงลดแน่นรูปกึ่งทรงกลมหรือทรงรูปไข่ถึงรูปทรงรีหรืออกที่ปลายยอด ก้านช่อดอกโตรูปทรงกระบอกตรง ผิวเรียบเกลี้ยง ขอบเรียบใบประดับซ้อนเหลื่อมคล้ายเกล็ดปลาสีน้ำตาลอมเขียวถึง

สีน้ำตาลแดงไม่ร่วง พื้นที่ส่วนที่มีปากใบ รูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยง ๓ กลีบ ขนาดไม่เท่ากัน กลีบเลี้ยงด้านข้าง ๒ กลีบรูปท้องเรือ สีน้ำตาลแข็งดิดทน แผ่กว้างขึ้นไปทางด้านปลายมีสันเรียบ หรือหยักซี่ฟันเล็ก ๆ ถึงจักฟันเลื่อย กลีบเลี้ยงกลาง ๑ กลีบ ลักษณะค้อม รูปไข่บางเป็นเยื่อ หุ้มดอกไว้ในดอกตูมและร่วงเมื่อดอกบาน กลีบดอก ๓ กลีบ สีเหลือง รูปไข่โคนสอบเป็นก้านกลีบเรียวยาวขอบหยักมนถี่ ผลแบบผลแห้งแตกกลางพวงรูปทรงรี สีน้ำตาลเข้มเมล็ดสีน้ำตาลอ่อน โปร่งแสงรูปทรงรีแคบ มีจำนวนมาก

“ดาวเหนือ” มีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบตามทุ่งหญ้าที่เปิดโล่งที่สูงจากระดับทะเล ๑,๐๐๐-๒,๑๕๐ เมตร ออกดอกและเป็นผลเดือนกันยายนถึงมีนาคมดอกมีบานระหว่างเวลา ๑๑.๐๐-๑๖.๐๐ น. พบน้อยที่บานก่อนในต่างประเทศพบที่เมียนมาและเวียดนาม.

กนพพร ชื่นใจดี